

{ به روایت تصویر }

همت بانوان برای زنده‌داری عزاهای خانگی

تا سال ۵۴ در روستای کنگ سکونت داشتیم؛ آنجا هم روضه‌های دهه محرم در مسجد روستا برپا می‌شد، اما از سالی که به مشهد و کوچه حمام باغ آمده‌ایم، باید بگوییم که برگزاری این مراسم در جوار آقا حس وحال بهتری دارد

محرم چراغ روضه‌های قدیمی منطقه ثامن را روشن کرد زنانه‌های یک سوگ

غزل مولانا

محرم نشانه‌های خودش را دارد. نیازی نیست به تقویم نگاه کنید؛ کافی است حواستان به در و دیوار شهر باشد تا متوجه رسیدنش شوید؛ در و دیواری که سیاه پوش عزای حسین (ع) شده‌اند. علاوه بر این می‌توان رسیدن محرم را در جنب و جوش برخی اماکن هم دید؛ جنب و جوشی که یا از سر ادرات است یا دنباله نذری قدیمی. مردم با این جنب و جوش بنادارند این محرم هم روضه شهدای کربلا را برپا کنند. این محافل در منطقه ثامن دونوع هستند: یا در مساجد و تکایا و توسط مردان برپا می‌شوند یا در خانه‌های مسکونی و توسط خانم‌های خانه‌دار. مجالس نوع دوم، که با نام روضه‌های خانگی شناخته می‌شوند، از قدیمی‌ترین مجالس عزاداری منطقه ما به‌شمار می‌آیند. در این شماره به سراغ برخی از این مجالس رفته‌ایم که قدمتشان به بیش از نیم قرن می‌رسد و می‌توان گفت میراث یک خانواده هستند.

اومی گوید: «تا سال ۵۴ در روستای کنگ سکونت داشتیم؛ آنجا هم روضه‌های دهه محرم در مسجد روستا برپا می‌شد، اما از سالی که به مشهد و کوچه حمام باغ آمده‌ایم، باید بگوییم که برگزاری این مراسم در جوار آقا علی بن موسی الرضا (ع) حس وحال بهتری دارد.»

او برپایی این مجالس را به همت و نیت بانوان هر محله می‌داند و اضافه می‌کند: «سال قبل به دلیل بیماری، تصمیم گرفتیم روضه امام حسین (ع) را تعطیل کنیم، اما در آستانه ماه محرم خوابی دیدم که مرا مصمم کرد تا عمرم به دنیااست، چراغ روضه سیدشهدا و کربلا را روشن نگه دارم.»

ایک نیت، خانه دار شدم

سرتاسر کوچه‌ای سه متری در محله نوغان سال هاست که در آستانه ماه محرم سیاه پوش می‌شود و رهگذران و اهالی محل را به حضور در محفل عزای حسین (ع) و خاندانش دعوت می‌کند. برپایی محفل عزاداری این خانه هم برای خودش داستانی دارد. داستانی که صاحب خانه را پای بند ادرات به این خاندان کرده است. عصمت رضایی، بانی این محفل، برای گفتن از قدمت این مجلس و نیتی که از برپایی آن داشته، به ۴۳ سال قبل برمی‌گردد: «همسرم، بچه یه‌تیم بود و زیر دست تنها عمویش بزرگ شده بود. این خانه متعلق به همان عمو بود و بعد از ازدواج، شد مسکن ما. راستش زن عمو همسرم به بودن ما در این خانه راضی نبود. خدا رحمتش کند! ما سه بچه قدونیم قد داشتیم و او هم مدام بهانه می‌آورد و هر روز تهدیدمان می‌کرد که شما را از این خانه بیرون می‌اندازم. یک روز که مصادف بود با دهه دوم محرم، خیلی دل شکسته بودم. به مجلس روضه‌ای رفتم و همان جایی بی فاطمه زهرا (س) را قسم دادم که اگر از این خفت و خواری نجاتم دهد، من هم پنج روز برای پسرش امام حسین (ع) مجلس عزاداری کنم. شاید باورتان نشود، همان طور که برای من هم باورش سخت بود، آن روز به خانه که آمدم، همسرم گفت عمویش چون ورثه‌ای ندارد، حاضر شده خانه را به قسط بلندمدت به او بفروشد، مشروط به اینکه او و همسرش تا عمر دارند در آن خانه بمانند.»

و این چنین است که خانم رضایی از همان سال به وعده‌اش عمل می‌کند و در خانه‌اش بیش از ۴۰ سال است که در دومین دهه ماه محرم روی عزاداران امام حسین (ع) گشوده می‌شود. او هم مثل دیگر برگزارکنندگان جلسات روضه خانگی، نقش این محافل را در پاسداری از نهضت امام حسین (ع) بسیار کلیدی می‌داند.

ارثیه‌ای با خیر کثیر

یکی از این محافل زنانه که قدمتی نزدیک به ۵۰ سال دارد، هر محرم در محله دریا دل برپا می‌شود؛ البته در دهه دوم محرم. خانم یوسفیان بانی این مجلس عزای خانگی است؛ مجلسی که به گفته خودش «ارثیه‌ای گران بهاست» از طرف پدر همسرش. او امید دارد این میراث گران بها برای خود و خانواده‌اش عاقبت به خیری به همراه داشته باشد.

وی می‌گوید: «قبل از اینکه من عروس خانواده یوسفیان شوم، سه شنبه‌های دوم ماه محرم، مراسم روضه امام حسین (ع) در این خانه برپا بوده است. پدر همسرم به مناسبت رحلت پیامبر (ص) و شهادت امام رضا (ع) دیگ حلوائی برپا می‌کرد که در این خاندان، قرعه به نام من افتاد و اجاق این دیگ را تا به الان روشن نگه داشته‌ام. بعد از فوت ایشان، برپایی روضه امام حسین (ع) هم به من ارث رسید و الحق هم خوب ارثی است. تا چند سال قبل به سنت فامیل همسرم، مراسم روضه خوانی را فقط همان سه شنبه دوم ماه، برپا می‌کردم تا اینکه همسرم بیمار شد و نذر کردم اگر ایشان سلامتش را به دست بیاورند، پنج روز پشت سر هم مجلس عزای امام حسین (ع) برپا کنم. با بهبودی همسرم چند سالی است که در این خانه به مدت پنج روز روی عزاداران حسینی (ع) باز است؛ البته مجلس ما ویژه خانم هاست و در این پنج روز مردی در آن ساعاتی که مجلس برپاست، در منزل حضور ندارد تا خانم‌ها برای عزاداری راحت باشند.»

چراغی که باید روشن بماند

یکی دو خانه پایین تر از تکیه «علی اکبری‌ها» در محله نوغان، خانه‌ای است که تا یک دهه قبل محافل مکتب امام جعفر صادق (ع) در آن دایر بود و طلبه‌های زیادی به آن آمد و شد داشتند؛ اما حدود هشت سال قبل، حاج یعقوب فاطمی، این خانه را خرید تا عزاداران حسینی برای سوگواری سید الشهداء (ع) فضایی مناسب تر و بزرگ تر داشته باشند. طاهره دانشور، همسر حاج یعقوب، سال‌ها پیش تر از این خانه، بانی برپایی روضه سیدالشهدا بوده است. بیشتر از ۵۰ سال است که چند روز مانده به محرم، تمام اتاق‌ها و صحن و سرای خانه‌اش را سیاه پوش می‌کند و برای برپایی مجلس عزای امام حسین (ع) مهیا می‌شود: «از وقتی ازدواج کرده‌ام، در خانواده همسرم مراسم عزاداری دهه محرم مرسوم بوده. این مجلس نسل به نسل در میان خاندان همسرم چرخیده تا به ما رسیده است.»